

05 පරිච්ඡේදය
ආයෝජනය

එස්. යූ. බී. හේවගේ
shohani@sjp.ac.lk

ප්‍රවේශය

පුද්ගලයන් විවිධ අකාරයෙන් රැස්කරගන්නා ධනය මූලික වශයෙන් පරිභෝජනය ඉතුරුම් සහ ආයෝජනය සඳහා යොදා ගැනීමට පෙළඹේ. යම් කිසි ආර්ථිකය ආර්ථික ඉලක්කයන් සාක්ෂාත් කර ගැනීම සඳහා ඉතුරුම් සහ ආයෝජනය වඩාත් වැදගත් කාර්යභාරයක් ඉටු කරයි. ඒ අනුව මෙම පරිච්ඡේදය හරහා මූලික වශයෙන් ඉතුරුම් සහ ආයෝජනය පිළිබඳව මෙන්ම ආයෝජනය, ඉතුරුම් හා සම්බන්ධ මූලික සංකල්ප පිළිබඳව ද පුළුල් වශයෙන් සාකච්ඡා කර ඇත. එමඟින් ආයෝජන සමාගම්, ඒකක භාර, තැන්පතු පිළිබඳ ගෝලීය ප්‍රවණතා මෙන්ම දේශීය ප්‍රවණතා පිළිබඳ අවබෝධයක් ලබාගත හැකිවනු ඇත.

5.1 හැඳින්වීම

මිනිසා විසින් තම ආර්ථික ගනුදෙනු වඩාත් පහසු කර ගැනීම අරමුණු කරගෙන මුදල් සොයා ගන්නා ලදී. මුදල් සොයා ගැනීමට පෙර යම් පුද්ගලයකුට තමන් සතුව පවත්නා යම් භාණ්ඩයක් හෝ සේවාවක් වෙනත් පුද්ගලයකුට හෝ පුද්ගල සමූහයක් සමඟ හුවමාරු කිරීමේදී දැඩි අපහසුතාවලට මුහුණ දීමට සිදු විය. නමුත් මුදලේ ව්‍යාප්තියත් සමඟ පුද්ගලයන්ට තම භාණ්ඩ හෝ සේවා සඳහා අදාළ වටිනාකම මුදලින් ලබා ගැනීමටත් එකී මුදල් රැස් කර තබා ගැනීමටත්, ඒවා භාවිතා කොට තම විවිධාකාරී වූ අවශ්‍යතා වඩාත් ඵලදායී ආකාරයෙන් තම අවශ්‍යතාව අනුව ඉටු කර ගැනීමටත් අද වන විට හැකියාව ලැබී ඇත. කල් යෑමත් සමඟ ම මුදල් රැස් කර තබාගැනීම සඳහාත්ල එකී මුදල්, හිමිකරුවන්ගේ අවශ්‍යතා පරිදි වෙනත් පුද්ගලයන් හා ආයතන වෙත ගෙවීම් කිරීම සඳහාත් ආයතන පද්ධතියක් ලොව පුරා ව්‍යාප්ත විය. මේවා බැංකු හා ගෙවීම් පියවීම් ආයතන ලෙස අද හැඳින්වේ.

මුදල් හා ගෙවීම් පියවීම් මාධ්‍යයන්ගේ එකතුව තුළින් අද සමාජයේ ජීවත් වන පුද්ගලයන් හට ඉතා දුර බැහැර මෙන්ම ලෝකයේ අනෙකුත් රටවල්වල ජීවත් වන පුද්ගලයන් හා ආයතන සමඟ ද ගනුදෙනු කිරීමටත්ල ඔවුනොවුන් නිෂ්පාදනය කරන භාණ්ඩ හා සේවා පරිභෝජනය කිරීමටත් අවශ්‍ය පසුබිම සකස් වී ඇත. ඒ අනුව මුදල් හා ගෙවීම් පියවීම් පද්ධතිවල එකතුව තුළින් රටක ජීවත් වන පුද්ගලයන්ට තම නිෂ්පාදන අලෙවි කිරීම හරහා උපයා ගන්නා මුදල් ඉතිරි කිරීමටත්, එසේ ඉතිරි කරගත් මුදල් අන් අයට ණයට දීමටත් හැකියාව ලබාදී ඇත.

වර්තමාන ලෝකයේ මූල්‍ය අතරමැදිකරණයේ මෙන්ම ගෙවීම් හා පියවීම් සේවා සැපයීමේ ක්‍රියාදාමයේ මූලිකත්වය බැංකු ප්‍රමුඛ විවිධ මූල්‍ය ආයතන විසින් සිදු කරනු ලබයි. මෙම සේවාවන් ලබාගන්නා වූ පුද්ගලයන් හා ආයතන කෙරෙහි සේවා සැපයෙන ආයතන මත ඇති විශ්වාසය තහවුරු කිරීමට මෙන්මල එකී සේවාවන් වඩාත් විධිමත් වූ නීතිමය හා ආයතනික පසුබිමක් තුළ ක්‍රියාත්මක කිරීම සහතික කරනු වස් රටක මූල්‍ය පද්ධතිය තුළ ක්‍රියාත්මක වන්නා වූ සියලුම ආයතන හා පුද්ගලයන්ගේ කටයුතු සොයා බැලීමේ අවශ්‍යතාව ද ක්‍රමයෙන් පැනනැගුණි. ඒ සඳහා අද වනවිට ක්‍රමවත් නෛතික හා ආයතනික රාමුවකින් සමන්විත නියාමන පද්ධතියක් ද ලෝකයේ සෑම රටකම පාහේ දැකිය හැකිය. මූල්‍ය අතරමැදිකරණයේ නියුතු ආයතන මූල්‍ය පද්ධතිය හරහා ආයතන හෝ පුද්ගලයන් සතුව ඇති අතිරික්ත සම්පත්

(අරමුදල්) ඒවා වඩාත් ඵලදායී ආකාරයෙන් යෙදවීමේ අපේක්ෂාවෙන් පසුවන විවිධ පුද්ගලයන් හා ආයතනල නොඑසේ නම්, ආයෝජකයන් වෙත සපයාදීම සිදු කරයි.

5.2 ආයෝජනයට පසුබිම

සමාජයේ විවිධ පුද්ගලයන් බොහෝ විට තම මුදල් වෙනත් පාර්ශ්වයන් වෙත දීර්ඝකාලීන පදනමක් මත ණයට හෝ වෙනත් ආකාරයෙන් ලබාදීමට සමාජයෙන්ම අකමැත්තක් දක්වයි. එසේ වීමට මූලික කරුණු දෙකකි.

- දීර්ඝකාලීන ආයෝජන ව්‍යාපෘති මත ඇති අවදානම හා
- එකී ආයෝජන ව්‍යාපෘති කල්පිරීමට පෙර තම පරිභෝජන අවශ්‍යතා සඳහා එම අරමුදල් අවශ්‍ය වුවහොත් එසේ ආපසු ලබාගත නොහැකි වීම යි.

මෙම තත්ත්වය තුළදී මූල්‍ය අතරමැදිකරණයේ යෙදී සිටින ආයතන විසින් ඉහත දැක්වූ අවදානම් දැරීමට අකමැති ආයතන හා පුද්ගලයන් සතුව පවත්නා අරමුදල් ඔවුන් කැමැති අවස්ථාවක ආපසු ලබාදීමේ පදනම මත රැස් කර ගන්නා අතරම, එසේ රැස්කර ගන්නා ලද අරමුදල් විවිධ පුද්ගලයන් නැතහොත් ආයෝජකයන්හට ඔවුන්ගේ අවශ්‍යතාව පරිදි විවිධ කාලසීමාවන් සඳහා ලබාදීමට කටයුතු කරයි. තවද, එසේ අතිරික්ත අරමුදල් එක්රැස් කිරීමට යොදා ගන්නා මූල්‍ය උපකරණ එනම් බැඳුම්කරණය කර කොටස් වැනි දෑ සඳහා ද්විතියික වෙළෙඳපොළක් ඇති කිරීම මගින් එම මූල්‍ය උපකරණවල මුදල් ආයෝජනය කළ පුද්ගලයන් හට ඔවුන්ගේ අවශ්‍යතාව පරිදි අවශ්‍ය වේලාවට ඒවා විකුණා මුදල් බවට පත් කර ගැනීමේ පහසුව ඇති කරයි. උදාහරණයක් ලෙස වසර 25 කින් කල් පිරෙන ණය බැඳුම්කරයක ආයෝජනය කරන ලද පුද්ගලයෙකුට අදාළ බැඳුම්කරය ද්විතියික වෙළෙඳපොළේ ඕනෑම අවස්ථාවක විකුණා මුදල් බවට පත් කර ගැනීමට හැකියාව අද ඇත. ඒ අනුව මූල්‍ය පද්ධතියක් තුළින් ආර්ථික කටයුතු සඳහා අඛණ්ඩවම අරමුදල් සැපයීමක් සිදු කෙරේ.

සමාජයේ විවිධ පුද්ගලයන් හා ආයතන වෙත තම තමන්ගේ අරමුදල් සුරක්ෂිතව ආයෝජනය කිරීම තුළින් නිසි ප්‍රතිලාභයක් ලබා ගැනීම සඳහා අවශ්‍ය තොරතුරු සම්පාදනය මෙන්ම එකී අරමුදල් ආයෝජනයෙන් පසු නැවත අය කර ගැනීම සම්බන්ධයෙන් ඇති විය හැකි අවදානම කළමනාකරණය කිරීම සඳහා අවශ්‍ය තොරතුරු සම්පාදනය කිරීම දළ මූල්‍ය පද්ධතියක් තුළින් සිදුවන තවත් වැදගත් කාර්යභාරයක් වේ.

එමෙන්ම රටක මූල්‍ය පද්ධතිය තුළ ක්‍රියාත්මක වන ආයතන හා යටිතල පහසුකම් හරහා ආර්ථිකයේ එක් එක් ආයතන හා පුද්ගලයන් අතර ගනුදෙනු හුවමාරු වීමට අවශ්‍ය ඉඩ ප්‍රස්ථාව සලසන අතර එමගින් ආර්ථික කටයුතු පුළුල් වීම තුළින් ආර්ථික වර්ධනයට දායක වීමත්, මූල්‍ය පද්ධතිය මගින් සිදුවේ. ආර්ථිකයක විවිධ අංශ අතර සිදු කෙරෙන ගනුදෙනු වඩාත් කාර්යක්ෂමවත්, ඵලදායී ආකාරයෙන් පියවීම සඳහා අවම පිරිවැයක් හා කාලයක් යටතේ විශ්වාසදායී වූත් පිරිවැය අවම වූත්, වේගවත් වූත්, පියවීමේ ක්‍රමවේදයක් ක්‍රියාත්මක කිරීම මූල්‍ය පද්ධතිය මගින් අපේක්ෂිත වැදගත් කාර්යභාරයන් වේ.

මූල්‍ය පද්ධතිය රටක ආර්ථික වර්ධනය වේගවත් කර ගැනීමට වැදගත් වන ආයෝජන බිහි කර ගැනීමටත්, මූල්‍ය අතරමැදිකරණයේ සුවිශේෂ කාර්යභාරයක් ඉටු කර ගනිමින් ආර්ථිකයේ සම්පත් බෙදාහැරීම කාර්යක්ෂම කිරීමටත් දායක වේ. එය ආර්ථිකයේ මූර්ත නිෂ්පාදනය ඉහළයෑමට, සේවා නියුක්තිය ඉහළ යෑමට, ආදායම් ව්‍යාප්තියේ විෂමතාව අවම වීමට සහ අවසාන වශයෙන් ආර්ථික වර්ධනයට සහ සංවර්ධනයට ඉවහල් වෙයි.

5.3 ආයෝජන සමාගම්

ආයෝජන සමාගමක් යනු ප්‍රධාන වශයෙන්ම සුරැකුම්පත් නිකුත් කරන හා එම සුරැකුම්පත්වල ආයෝජනය කිරීමේ නිරත වී සිටින ආයතන වේ. ආයෝජන සමාගමකින් ප්‍රධාන වශයෙන්ම සිදුවනු ලබන්නේ ණය සහ ආයෝජන වශයෙන් අරමුදල් සම්පාදනය කරගැනීම සහ එම අරමුදල් මූල්‍ය වෙළෙඳපොළේ ආයෝජනය කිරීමයි. ආයෝජකයින්ගේ මුදල් ආයෝජන

සමාගම විසින් පොදු පදනම මත ආයෝජනය කරනු ලබන අතර ඒ වෙනුවෙන් ආයෝජකයින් පොළී අනුපාතිකය මත තීරණය වන ලාභයකට හෝ පාඩුවකට උරුමකම් කියයි. සුරැකුම්පත් හා අනෙකුත් වත්කම්වල හැසිරීම හා විචලනය අනුව ආයෝජන සමාගම්වල හැසිරීම තීරණය වේ.

සමාගම් පනත යටතේ ලියාපදිංචි කිරීම තුළින් ආයෝජන සමාගම් පිහිටවනු ලබයි. ආයෝජන සමාගම් හරහා මහජනතාවට විශ්වාසවන්ත මාර්ගවල තම ආයෝජන කටයුතු සිදු කිරීමට අවස්ථාව උදා වේ. එමෙන්ම ව්‍යාපාර ආයතනවලට අවශ්‍ය අරමුදල්ද ආයෝජන සමාගම් හරහා සම්පාදනය කර ගත හැකිය. එමෙන්ම මෙම ආයෝජන සමාගම් මගින් විවිධ සේවාවන් රැසක් සපයනු ලබයි. ඒවා අතර කළමනාකරණය, වාර්තා තැබීම, නීතිමය ගිණුම්කරණය සහ බදු කළමනාකරණ සේවා ප්‍රධාන වේ. එම නිසා ආයෝජන සමාගම් ද මූල්‍ය අතරමැදිකරණයේ යෙදෙන ආයතන වශයෙන් හැඳින්විය හැකිය.

5.4 ඒකක භාර

ඒකකභාරයක් යනු ආයෝජකයන්ගෙන් එක්රැස් කරගන්නා මුදල්වලින් නිර්මිත ආයෝජන සංචිතයකි. ඒකකභාර අරමුදලකට මුදල් ලබාගන්නේ ආයෝජකයන්ට ඒකක ඒකක විකිණීමෙනි. ඒකකභාරයක ආයෝජන මාර්ගවල එකතුව ආයෝජන කළඹ ලෙස හැඳින්විය හැකි ය. ආයෝජකයෙකු මිලදීගන්නා ඒකකයකින් නියෝජනය වන්නේ ඒකකභාරය සතු වත්කම්වල වටිනාකම යි. වත්කම්වල වෙළෙඳපොළ වටිනාකම වෙනස් වන විට ඒකක මිලද වෙනස් වේ.

මූල්‍ය අතරමැදිකරණයේ ආයතනයක් වන ඒකක භාර මුදල් රැස්කරනු ලබන්නේ කොටස් අලෙවිය තුළිනි. ආදායම හා අවධානම තුලනය වන ආකාරයෙන් මෙම මුදල් ආයෝජන කළඹක ආයෝජනය කිරීමක් මෙහිදී සිදු කෙරෙනු ඇත. මෙම ආයෝජනය සම්බන්ධව තීරණ ගනු ලබන්නේ වෘත්තීය අරමුදල් කළමනාකරුවන් විසිනි. ආයෝජනය තුළින් ලබාගන්නා මූල්‍ය ලාභය ඒකක භාරවල ආයෝජනය කරන පුද්ගලයින්ට ලබා දෙනු ලැබේ.

මෙය ආයෝජන අත්දැකීම් අඩු හා කුඩා ප්‍රමාණයේ ඉදිකිරීම් කරන ආයෝජකයන් සඳහා වටිනා ආයෝජන මාර්ගයක් වනු ඇත. මෙහි ආයෝජනය කරන්නන්ට ලැබෙන වාසි නම්;

1. වෘත්තීය අරමුදල්කරුවන්ගේ සහභාගීත්වය තුළින් තම මුදල් වඩාත් වාසි සහගත ආයෝජන අවස්ථාවල යෙදීමේ හැකියාව
2. ආයෝජන කළඹක් මුදල් ආයෝජනය තුළින් අවධානම අඩු වීම
3. පුද්ගලික ආයෝජන හොඳම අවස්ථා තෝරාගෙන ආයෝජන කිරීමට යන පිරිවැයට වඩා අඩු පිරිවැයකින් ඒකක භාරවල ආයෝජනය කිරීමේ හැකියාව

5.4.1 ඒකකභාර වර්ග

1. විවෘතාන්ත ඒකකභාර
මූලික නිකුතුවක් මගින් ඒකක අලෙවි කොට මුදල් රැස් කරගත් පසුව අලුතින් ඒකක විකිණීමත් නිකුත් කළ ඒකක නිදහස් කිරීමත් කළ හැකි ඒකකභාර විවෘතාන්ත ඒකකභාර ලෙස හැඳින් වේ. මේ අනුව විවෘතාන්ත ඒකකභාර අරමුදලක ප්‍රමාණය පිළිබඳ සීමාවක් නොමැත. ආයෝජකයන් ඒකක මිලයට ගන්නා විට අරමුදල වර්ධනය වන අතර ආයෝජකයන් ඒකක ආපසු දී මුදල් ලබාගන්නා විට අරමුදල අඩු වේ.
2. ආවෘතාන්ත ඒකකභාර
මූලික නිකුතුවෙන් පසු නව ඒකක විකිණීම හා ඒකක නිදහස් කිරීම කළ නොහැකි ඒකකභාර ආවෘතාන්ත ඒකකභාර ලෙස හඳුන්වයි. ආවෘතාන්ත ඒකකභාරයක ප්‍රාග්ධනය ප්‍රාථමික නිකුතුව මගින් අලෙවි කොට ලබාගන්නා ප්‍රාග්ධනයට සීමා වේ. එයට අලුතින් ඒකක අලෙවි කළ නොහැකි වන අතර ඒකක මිලයට ගත්

ආයෝජකයන්ට ඒකක ආපසු ලබා දී මුදල් ලබා ගැනීමට නොහැකි ය. ආයෝජකයෙකුට ආපසු මුදල් ලබා ගත හැකි ආකාරය අනුව ආවෘත්තීය ඒකකභාර වර්ග දෙකකට බෙදේ.

- i). ඒකක ආයෝජන අරමුදල්
ඒකකභාරය ආරම්භයේ තීරණය කරන ලද නිශ්චිත කාලයකට පමණක් පවතින ඒකකභාරයක් ඒකක ආයෝජන අරමුදලක් ලෙස හඳුන්වයි.
- ii). ආවෘත්තීය අරමුදල්
පරිණත කාලයක් නොමැති වන්නා වූ ආවෘත්තීය ඒකකභාර ආවෘත්තීය අරමුදල් ලෙස හැඳින්වේ.

5.4.2 ඒකකභාර අරමුදලක ආයෝජනය කිරීමේ වාසි සහ අවාසි වාසි

- i. වෘත්තීය කළමනාකරණය
දැක් වෘත්තීය අරමුදල් කළමනාකරුවන්ගේ සේවය ලැබීම යි
- ii. විවිධාංගීකරණය
විවිධ ආයෝජන මාර්ගවල අරමුදල් යෙදවෙන නිසා මුළු අවදානම අඩු කරගත හැකි වීම යි
- iii. මිලදී ගත හැකි භාවය
ඒකකභාර අරමුදලක මුදල් ආයෝජනය කිරීම සඳහා විශාල මුදලක් අවශ්‍ය නොවීම යි
- iv. දිගුකාලීන ප්‍රතිලාභ
දිගුකාලීන ව පෑතිලාභ අත් කරගත හැකි වීම යි
- v. ද්‍රවශීලතාවය
කැමති අරමුදල් වර්ගයක් තෝරාගත හැකි වීම යි
- vi. තෝරාගත හැකි භාවය
ආයෝජකයෙකුට අවදානම, ප්‍රතිලාභය, ආයෝජන කාල සීමාව, ද්‍රවශීලතාවය සහ බදුකරණය යන සාධක අතර තම ආයෝජන අරමුණුට යෝග්‍ය ආයෝජන අරමුදලක් ඉතා පහසුවෙන් තෝරා ගැනීමේ හැකියාව පැවතීම යි

අවාසි

- i. ආයෝජකයින් විසින් අනිවාර්යෙන් ම ගාස්තුවක් දැරිය යුතු වීම
- ii. ආයෝජකයාට පාලනයක් නොමැති වීම
- iii. මිල පිළිබඳ අවිනිශ්චිතතාවය

5.4.3 ශ්‍රී ලංකාවේ ඒකකභාර

1991 දී ශ්‍රී ලංකාවට ඒකකභාර හඳුන්වා දෙනු ලැබිණ. දැනට ශ්‍රී ලංකාවේ ඒකකභාර කළමනාකරණ සමාගම් 5 ක් ද ඒකකභාර අරමුදල් 17 ක් ද ක්‍රියාත්මක වේ. නිදසුන්; නාමල් ඒකකභාර, සී බැන්ක් ඒකකභාර, කොමිට්ටි භිමිකම් අරමුදල, පිරමීඩ ඒකකභාර, සිලෝන් ඉතුරුම් අරමුදල

5.5 තැන්පතු

මෙම තැන්පතු මූල්‍ය අතරමැදි ආයතන විසින් අතිරික්ත මුදල් තමන් වෙත එකතු කර ගැනීම සඳහා භාවිතාවන භාවිත කරන මාධ්‍යය “තැන්පතු” ලෙස සැලකේ. වාණිජ බැංකු විසින් සිදුකරන ප්‍රධාන කාර්යක් වන්නේ මහජනතාවගේ තැන්පතු භාර ගැනීමයි. මෙම තැන්පතු භාර ගැනීම ක්‍රීඩාකාරයකට සිදු කරයි.

- i. ඉල්ලුම් තැන්පතු
- ii. ඉතුරුම් තැන්පතු
- iii. කාලීන හා ස්ථාවර තැන්පතු

5.5.1 ඉල්ලුම් තැන්පතු

ඉල්ලුම් තැන්පතු පිළිබඳ සැලකීමේදී මූලික වශයෙන් මුදල් සුරක්ෂිතව තබා ගැනීම සඳහා සහ ගනුදෙනු කිරීම සඳහා වාණිජ බැංකු තුළ පමණක් පවත්වාගෙන යනු ලබන ගිණුම් විශේෂය ඉල්ලුම් තැන්පතු වේ. මෙම ගිණුමේ තැන්පත් කරන මුදල් වෙනුවෙන් පොලී ආදායමක් නොලැබෙන අතර සේවා සැපයීම වෙනුවෙන් ගාස්තුවක් අය කිරීම සිදුවේ. එමෙන්ම මෙම ගිණුම මගින් හර හා ස්ථාවර නියෝග ක්‍රියාත්මක කිරීමට ද හැකිය. වාණිජ බැංකු විසින් පමණක් භාරගනු ලබන සුවිශේෂී තැන්පතු වර්ගය වන්නේ මේ ඉල්ලුම් තැන්පතු ය. මෙම ඉල්ලුම් තැන්පතු භාරගත හැක්කේ බලපත්‍ර ලාභී වාණිජ බැංකුවලට පමණි. මෙහි ඇති විශේෂත්වය නම් ඉල්ලුම් තැන්පතු සඳහා වාණිජ බැංකු විසින් පොලී ගෙවීමක් සිදු නොකිරීමයි. ඉල්ලුම් තැන්පතු පවත්වාගෙන යාමේ ප්‍රධාන අරමුණු 02කි.

- i. ගනුදෙනු කිරීම
- ii. අරමුදල් සුරක්ෂිතව තබා ගැනීම

ඉල්ලුම් තැන්පතු සඳහා ජංගම ගිණුම් වාණිජ බැංකු විසින් පවත්වාගෙන යනු ලබන අතර එකී ජංගම ගිණුම් හිමියන්ට වාණිජ බැංකු විසින් සපයන විශේෂිත පහසුකමක් වන්නේ තම ගිණුමේ ඇති මුදල් ශේෂ ඕනෑම විටෙකදී ආපසු ලබා ගැනීමට හෝ වෙනත් කෙනෙකුට පැවරීමට අවකාශ සැලසීමයි. එනම් වෙක්පත් ලිවීමට අවකාශ සලසා තිබීමයි. මෙම ගිණුම තුළින් වෙක්පත් මගින් මුදල් පැවරීම හා ස්වයංක්‍රීය ටෙලර් යන්ත්‍ර (ATM) හරහා මුදල් ආපසු ලබා ගැනීමේ වාසි අත්වේ. මෙහි ඇති තවත් විශේෂත්වයක් වන්නේ ජංගම ගිණුම් හිමියන්ට තම ගිණුමේ මුදල් ශේෂයක් නැතත්, අවශ්‍ය ප්‍රමාණයක් ආපසු ගැනීමට හෝ වෙනත් කෙනෙකුට පැවරීමට වෙක්පත් මගින් අවස්ථාව ලබා දීමයි. එය අයිරා ණය පහසුකම නම් වේ. ජංගම ගිණුම් පවත්වාගෙන යන ගනුදෙනු කරුවන්ට අවශ්‍ය කෙටිකාලීන ණය පහසුකම් සැපයීමක් අයිරා මගින් සිදු වේ.

5.5.2 ඉතුරුම් තැන්පතු

ඉතුරුම් තැන්පතු ලෙස සැලකෙන්නේ වාණිජ බැංකු හෝ අනෙකුත් මූල්‍ය ආයතන බොහෝ විට භාරගන්නා තැන්පතු හිමියන්ට එකඟ වූ පොලී ආදායමක් යටතේ පොලී ආදායමක් ඉපැයිය හැකි ගිණුම් විශේෂයකි. මෙම ඉතුරුම් තැන්පතු සඳහා පොලිය එකතුවන්නේ දිනපතා, සතිපතා හෝ මාසපතා වශයෙනි. මේවා පවත්වාගෙන යාමේ අරමුණු දෙකකි.

- i. පොලියක් ලබා ගැනීම
- ii. කැමති විටෙක මුදල් ආපසු ලබා ගැනීම

එසේම ඉතුරුම් තැන්පතු ගිණුම් හිමියන්ට සිය ගනුදෙනු සටහන් කිරීම සඳහා පාස්පොතක් ලබා දෙන අතර කාඩ්පත් භාවිතා කිරීම තුළින් ස්වයංක්‍රීය ටෙලර් යන්ත්‍ර හරහා ගනුදෙනු කිරීමේ පහසුකම් ද වර්තමානයේ වාණිජ බැංකු විසින් සලසා දී ඇත. වටිනාකමේ සන්නිධියක කාර්ය ඉටු කරන ඉතුරුම් තැන්පතු මුදල් බවට පත්කර ගැනීමෙන් පසු විනිමය මාධ්‍යක් ලෙස භාවිතා කළ හැකි වේ. බාල වයස්කාර දරුවන් සඳහා, වයස අවුරුදු 18ට වැඩි පිරිස් සඳහා, වනිතාවන් සඳහා යනාදී වශයෙන් විවිධ ඉතුරුම් ගිණුම් ක්‍රම මගින් ඒ ඒ වාණිජ බැංකු සිය ඉතුරුම් තැන්පතු පරිමාව පුළුල් කරගෙන ඇත.

5.5.3 කාලීන හා ස්ථාවර තැන්පතු

කාලීන හා ස්ථාවර තැන්පතු ලෙස සැලකෙන්නේ කිසියම් නිශ්චිත කාල සීමාවක් සඳහා මුදල් මූල්‍ය ආයතනවල තැන්පත් කිරීමයි. මෙහිදී අනෙකුත් තැන්පතුවලට වඩා වැඩි පොළියක් හිමිවේ. එමෙන්ම ස්ථාවර තැන්පතු සඳහා සාමාන්‍යයෙන් ඉතුරුම් තැන්පතුවලට වඩා වැඩි පොළියක් ලබා දෙන අතර පරිණත කාලසීමාව අනුව පොළී අනුපාතිකයේ විචලනය පවතී. මෙම තැන්පතු ද වාණිජ බැංකු මෙන්ම වාණිජ බැංකු නොවන වෙනත් මූල්‍ය ආයතන විසින් ද භාරගනී. මෙම ස්ථාවර තැන්පතු කෙටි, මධ්‍යම හා දිගුකාලය සඳහා විවෘත කළ හැකි වේ. කාලීන තැන්පතු ගිණුමේ ඇති මුදල් ආපසු ලබා ගත හැක්කේ තැන්පතු ගිණුම් පරිණත වීමෙන් පසු වුවත් වාණිජ බැංකු අතර පවතින කරඟය නිසා බොහෝ දුරට පරිණත වීමට පෙර වුවද ගිණුමේ ඇති මුදල් ආපසු ලබා ගත හැකි වේ. එලෙස කල් පිරීමට පෙර මුදල් ආපසු ලබාගත හැකිවන්නේ කලින් දැනුම් දීමකින් පසුව වන අතර එවිට පොළිය අඩු වේ.

5.6 ඉතිරිකිරීම්

ණය අරමුදල් සැපයීම තනි පුද්ගල ආයතන කුටුම්භවලින් කරන ඉතුරුම්වලින් සමන්විත වේ. එමෙන්ම ආර්ථිකයේ පවතින මුදල්වලින් සමන්විත වේ. ඉතුරුම් යනු වර්තමාන වියදම්වල වෙනස වන අතර එය ණය අරමුදල්වල ප්‍රධාන මූලාශ්‍රය වෙයි. ණය අරමුදල් න්‍යායේ දී ඉතුරුම් ක්‍රම එකකට හෝ දෙකකට සිදු විය හැකිය.

පෙර ඉතුරුම් යනුවෙන් අදහස් වන්නේ අපේක්ෂිත ආදායම් හා පාරිභෝජනය මත බලාපොරොත්තු වියදම් අනුව පුද්ගලයන් විසින් එනම් කාලච්ඡේදයක් ආරම්භයේ දී සැලසුම් කරනු ලබන ඉතිරි කිරීම්ය. එසේම කලින් කාලච්ඡේදයේ ආදායම සහ වත්මන් කාලච්ඡේදයේ පරිභෝජනය අතර වෙනස හෙවත් ඉතිරි කිරීම් දෙවන ක්‍රමය වේ. මෙම කුමන අවස්ථාවේදී වුව ද ඉතිරි කරනු ලබන ප්‍රමාණය විවිධ පොළී අනුපාතයන් අනුව වෙනස් වේ. ආදායමේ තරම මත පුද්ගල හා කුටුම්භ ඉතුරුම් තීරණය වේ. ඉහළ පොළී අනුපාතයකදී ඉතිරි කිරීම් වැඩිවන අතර පහළ පොළී අනුපාතයක දී ඉතිරි කිරීම් අඩු වේ. ව්‍යාපාර ආයතන ද තම ආදායමෙන් නොබෙදූ ලාභ ලෙස ඉතුරු කරයි. මෙම ව්‍යාපාර ඉතුරුම් ආයෝජන අරමුණ සඳහා මෙම ආයතන විසින්ම ඉල්ලුම් කරයි. ණය අරමුදල් සපයනු ලබන්නේ කුටුම්භ විසිනි. ඒ සඳහා අරමුදල් සැපයීම සඳහා කුටුම්භ ඉතුරුම් භාවිතා කරයි. කුටුම්භ ඉතුරුම් පිලිනපත් මිල දී ගැනීමෙන් වෙළෙඳපොළ වෙත පැමිණෙන අතිරේක ණය අරමුදල් සැපයුමට සමාන වේ.

5.7 විරාශීකරණය

තනි පුද්ගලයින් විසින් කලින් කාලච්ඡේදයේ දී රාශීකරණය කරන ලද තොගයන් මුදල් විරාශීකරණය කිරීමට ඉඩ තිබේ. එහිදී අකර්මන්‍යව පැවති මුදල් සක්‍රීය වේ. එම සක්‍රීයවන මුදල් ණය අරමුදල් වශයෙන් ලබාගත හැකි ය. මේ අයුරින් ඉහළ පොළී අනුපාතයක දී මුදල් විරාශීකරණය වැඩි වන අතර පහළ පොළී අනුපාතයක දී මුදල් ශේෂ ළඟ තබා ගැනීම වැඩි වශයෙන් සිදු කරයි.

5.8 බැංකු ණය මුදල්

ණය මුදල් මැවීමෙන් ව්‍යාපාරිකයන්ට අත්තිකාරම් ණය බැංකු විසින් ලබා දේ. එසේම ණය දීම සීමා කිරීම තුළින් මුදල් ප්‍රමාණය අඩු කිරීමට බැංකුවලට හැකියාව ඇත. කිසියම් කාලච්ඡේදයක දී බැංකු විසින් මවන ලද මුදල් ණය අරමුදල් සැපයුමට එකතු වේ. අනෙකුත් දේ ස්ථාවරව පවතින විටක දී විවිධ පහළ පොළී අනුපාතිකයන්හිට වඩා ඉහළ පොළී අනුපාලිකයන්හිදී වැඩි මුදල් ප්‍රමාණයක් බැංකු විසින් ණයට දේ. බැංකු පද්ධතිය තුළ ඇති ජංගම ගිණුම්වල ප්‍රසාරණයේ බලපෑම මුදල් සැපයුම වෙනස් කිරීම කෙරෙහි මූලිකවම බලපායි.

මෙම මුදල් සැපයුමේ වෙනස්කම් පාලනය කිරීමට රජය ගන්නා පියවර වන්නේ බැංකුවල මුදල් ඉතිරි කිරීම් ගැලපුම් කිරීම වේ.

5.9 නිරායෝජනය

නිරායෝජනය යනු ආයෝජනයේ ප්‍රතිවිරුද්ධ පැත්ත වේ. නිරායෝජනය සිදු වනුයේ,

- ව්‍යුහගත වෙනස්වීම් හෝ නිෂ්ප්‍රයෝජන ව්‍යාපාර වන නිසා පවතින යන්ත්‍රසූත්‍ර සහ වෙනත් උපකරණ ප්‍රතිස්ථාපනය නොකර ක්ෂය වීමට ඉඩ හැරීම හා
- තොග ප්‍රමාණ කලින් පැවති කාලච්ඡේදයේ මට්ටමට වඩා අඩු වන විටය.

මෙහි දී භාණ්ඩ අලෙවි කොට ලබා ගන්නා ආදායමේ කොටසක් ප්‍රාග්ධන ප්‍රතිස්ථාපනය සඳහා වෙන් කරනු වෙනුවට ණය අරමුදල් සඳහා ගලා යයි. නිරායෝජනය මගින් සුළු වශයෙන් ණය අරමුදලක් සඳහා ඉහළ පොලියක් මගින් දිරිමත් කෙරේ.

5.10 තැන්පතු සේවාව (Depository Service)

තැන්පතුවක් යනු ගොඩනැගිල්ලක්, ගබඩාවක්, කාර්යාලයක් වැනි යමක් ආරක්ෂා කිරීම සඳහා භාවිතා වන පහසුකමකි. එය සුරැකුම්පත් වෙළෙඳාම සඳහා උපකාර වන බැංකුවක් හෝ ආයතනයක් විය. නැතහොත් මුදල් තැන්පතු භාර ගන්නා ආයතනයක් විය හැකිය. තැන්පතු ලෙස සලකන්නේ තොග සහ බැඳුම්කර ලෙස ඇති සුරැකුම්ය.

කාර්යය යනු වෙළෙඳාමේදී එක් ආයෝජකයෙකුගේ සිට තවත් ආයෝජකයෙකු වෙත කොටස් හුවමාරු කිරීමයි. මෙය හුවමාරුව කාර්යක්ෂමකර ලිඛිත කාර්යයන් අවම කරයි. එමෙන්ම සුරැකුම් ළඟ තබා ගැනීමේ අවධානම අවම කරයි.

තැන්පතු සේවාවන් යටතේ ජංගම ගිණුම්, ඉතුරුම් ගිණුම්, අරමුදල් හුවමාරුව සහ විද්‍යුත් ගෙවීම් ක්‍රම (හරපත්, මාර්ගගත බැංකුකරණය (online banking)) යනාදිය අයත් වේ. තැන්පතු ආයතනය තම මුදල් රඳවා තබා ගෙන අවශ්‍ය වූ විට නැවත ලබා දෙන බවට මහජනයා විශ්වාස කරයි. තැන්පතු ආයතනය මහජන මුදල් ලබා ගෙන ඒ වෙනුවට පොළී ගෙවීමක් සිදු කරයි. රඳවා ගත් මුදල් වෙනත් පාර්ශවයකට ණය වශයෙන් ලබා දෙයි. ඒවා උකස් ණය, ව්‍යාපාර ණය යන ස්වරූපවලින් පවතී.

5.10.1 තැන්පතු ආයතන වර්ග

ණය සමාගම් (Credit union)

- ලාභ අරමුණු කර නොගත් ආයතන වේ
- සේවාදායකයාට සේවය සැපයීමට අවධානය යොමු කරයි
- කොටස් මිලදී ගැනීමට සමාන ලෙසින් සේවාදායකයා විසින් තැන්පතු කිරීම සිදු කරයි
- මෙම ඒකකයේ ආදායම ලාභාංශ ලෙස හඳුන්වයි

ඉතුරුම් ආයතන (Savings institutions)

- ලාභය රමුණු කරගත් ආයතන වේ
- උකස් ණය කෙරෙහි වැඩි අවධානය යොමු කරයි
- නමුත් වාණිජ ණය සහ ණයපත් නිකුත් කිරීම ද සිදු කරයි

වාණිජ බැංකු (Commercial banks)

- විශාලම තැන්පතු ආයතන වර්ගයයි
- ලාභ අරමුණු කරගෙන ඇත
- ජංගම ගිණුම්, පාරිභෝගික ණය, වාණිජ ණය, ණයපත් සහ ආයෝජන වැනි සේවාවන් ලබා දේ

ආශ්‍රිත ග්‍රන්ථ

- Brealey, Myers and Allen/ Staunton and Cornett, Financial Economics, Custom Edition, chapters 7, 8 & 9.
- Frank, F. J. (1994). Foundations of Financial markets and institutions. Englewood: Prentice Hall Inc.
- Hubbard and O'Brien, Money, Banking, and the Financial System, 2nd Edition.
- Merton, R. (1974). On the Pricing of Corporate Debt: The Risk Structure of Interest Rates. The Journal of Finance, 29(2), 449-470.
- Mishkin, F. (2011). Monetary Policy Strategy: Lessons from the Crisis. National Bureau of Economic Research, Working paper 16755.
- Sarig, O., & Warga, A. (1989). Some Empirical Estimates of the Risk Structure of Interest Rates. The Journal of Finance, 44(5), 1351-1360.
- Tatom, J. A. (Ed.). (2011). Financial market regulation: legislation and implications. Springer Science & Business Media.